

18. juli 2023

Chr. Hansen bemærkninger til EU-Kommissionens fremsatte forslag om nye genomteknikker

Chr. Hansen ønsker hermed at bidrage til Landbrugsstyrelsens og Fødevarestyrelsens høring omkring EU Kommissionens forslag om planter frembragt med nye genomteknikker samt fødevarer og foder heraf, og om ændring af forordning (EU) 2017/625.

Generelle bemærkninger

Chr. Hansen er enig i EU Kommissionens generelle tilgang til opdateret og moderniseret regulering af den nyeste generation af genteknologier, som blandt andet gør det muligt at udvikle klimaresistente afgrøder, øge produktivitet og reducere brugen af kemiske pesticider.

EU Kommissionen blev i 2019 pålagt af EU Rådet at vurdere hvorvidt GMO Direktivet fra 2001 stadig var 'fit for purpose', givet den væsentlige innovation og udvikling der er sket inden for genteknologi, siden direktivet blev vedtaget for 20 år siden. Kommissionen konkluderede i april 2021, at direktivet ikke længere var fit for purpose, og at der var behov for at opdatere og modernisere det.

Kommissionen identificerede blandt andet implementeringsproblemer, juridiske uklarheder og konkurrencemæssige problemstillinger i den nuværende opsætning, hvor lovgivningen ikke er opdateret i forhold til den videnskabelige udvikling. Chr. Hansen er enig i disse konklusioner.

Samtidig fandt Kommissionen, at EU, som konsekvens af forældet lovgivning, ikke kan gøre gavn af de væsentlige fordele og muligheder som nye genteknikker tilvejebringer, i forhold til at opnå EU's politiske klima-, miljø- og bæredygtighedsmålsætninger. Chr. Hansen er enig i denne konklusion, som er i overensstemmelse med Etisk Råds udtalelse i deres omfattende 'GMO og etik i en ny tid' rapport fra april 2019ⁱ, Etisk Råds opfølgende rapport om 'Teknologier til fremstilling af nye alternativer til traditionelle animalske fødevarer' fra juni 2023ⁱⁱ, samt den danske regerings svar til EU Kommissionens høring, som forarbejde til Kommissionens studieⁱⁱⁱ.

Disse forhold bør efter Chr. Hansens mening udgøre tungtvejende årsager til at gennemføre en modernisering af EU-lovgivningen for nyere genomteknikker, på linje med det fremlagte forslag.

Bemærkninger til Kommissionens forslag

GMO Direktivet blev udarbejdet på et tidspunkt hvor væsentlige etiske hensyn nødvendiggjorde restriktiv regulering af blandt andet kloning teknologier og trans-genetisk genmodificering. Med kategori 1 NGT teknologier, som er blevet udviklet fra 2001 og fremefter, kan man fjerne uønskede gener eller modificere planter med samme eller nært beslægtede arter, og opnå planter der kunne fremstilles ved traditionel forædling, svarende til processer som foregår kontinuerligt i naturen.

Når der ikke anvendes genetisk materiale fra andre species, er der fundamentalt anderledes etiske, teknologiske og samfundsmæssige overvejelser, og dermed også væsentligt anderledes regulatoriske hensyn, pointer som er afdækket grundigt i begge rapporter fra Etisk Råd.

Nye genteknologier indeholder samfundsmæssige potentialer for øget fødevarerproduktion og -produktivitet, bedre arealanvendelse og biodiversitet, lavere klimabelastning og lavere pesticidforbrug, som samlet

set er tilstrækkeligt tungtvejende til, at EU er nødsaget til at opdatere lovgivning som ikke er 'fit for purpose' til at udnytte disse potentialer.

Dette betyder hverken at EU skal droppe det generelle forsigtighedsprincip eller afvise at etiske hensyn knytter sig til nye genteknologier og produkter frembragt ved hjælp af dem, og EU Kommissionen har foretaget et grundt og omfattende arbejde, som demonstrerer en fornuftig balance mellem forsigtighed og behovet for at udnytte de betydelige potentialer. Det virker dog ikke korrekt/logisk at forskelsbehandle anvendelse af produkter fra kategori 1 NGT og produkter fra konventionel genomteknikker. Når disse i lovforslaget sidestilles, bør de også kunne henføres til Annex I B i Direktiv 2001/18/EC.

EU Kommissionens forslag indeholder væsentlige forbedringer i forhold til det eksisterende GMO Direktiv:

- Chr. Hansen finder det formålstjenstligt og fornuftigt at EU Kommissionen indfører en 'conventional-like' kategorisering for planter frembragt ved moderne genteknologier, som i praksis er ækvivalente til planter frembragt ved traditionel forædling. Denne kategorisering ledsages i forslaget af en modernisering og simplificering af det regulatoriske setup, og vil bringe EU regulering af denne kategori på linje med førende regioner, hvor moderne genteknologi kan anvendes til formål såsom klimatilpasning og produktivitet.
- Kommissionens forslag vil medføre proportionelle og smidigere godkendelsesforløb for produkter som er sikre og bæredygtige, en markant forbedring fra den nuværende lovgivning. Dermed fremhæves potentialet for genteknologi i forhold til at opfylde målsætningerne for EU Green Deal, EU Farm to Fork, mm.

På visse områder er der mulighed for at forbedre forslaget:

- Omfanget af forslaget bør udvides til også at omfatte anvendelse af nye genteknologier på mikroorganismer, for at udnytte det væsentlige potentiale på dette område. Fortsat regulering af nye genomteknikker i mikroorganismer under det eksisterende GMO Direktiv medfører de samme problemstillinger, som Kommissionen har påpeget for plantesektoren, og bør derfor adresseres som et prioriteret område, allerhelst parallelt med de foreslåede initiativer på planteområdet.
- EU Kommissionen bør indføre en "sunset provision" for lovgivning på dette område, som tvinger EU institutionerne til at tage lovgrundlaget op til fornyet overvejelse (helt eller delvist) med større hyppighed, for eksempel med 5-8 års mellemrum. Lovgivning som dækker områder med hastig innovation, eksempelvis på genteknologiområdet, har ingen chancer for at forudse eller følge med den videnskabelige udvikling, og vil agere bremseklods for innovation, når der går over 20 år imellem opdateringer af lovgrundlaget. Dette stiller EU væsentligt dårligere, i forhold til lande som bruger "solnedgangsklausur" på områder med en høj grad af innovation og videnskabelige gennembrud, og EU ender med at sakke bagud ift. anvendelse af bæredygtige teknologier, som ibrugtages andre steder, når reformtakten er for langsom.

Konklusion

EU importerer allerede anseelige mængder fødevarer, dyrefoder og andre råvarer fra tredjelande, med væsentlige negative følger i form af CO₂-udledninger, afskovning og andre miljøproblemer. Anvendelse af nyere genomteknikker ville på sigt gøre EU i stand til eksempelvis at dyrke større mængder proteiner på europæisk jord, og dermed begrænse miljø- og klimabelastning, samt styrke jobskabelse og økonomisk vækst for den europæiske landbrugs- og fødevaresektor.

Chr. Hansen opfordrer til gennemførelse af den fremlagte reform hurtigst muligt, idet EU-lovgivning omkring nyere genomteknologier allerede adskiller sig væsentligt fra især Nordamerika og Asien, som i dag er førende på området. Europæiske virksomheder taber konkurrencekraft til aktører i disse regioner, samtidig med at produkter fra disse regioner, frembragt gennem nyere genomteknologier, kan finde vej til, eller måske allerede findes på, det europæiske marked, uden mulighed for at dette kan spores.

Chr. Hansen opfordrer den danske regering til at udtrykke tydelig opbakning til EU Kommissionens forslag, og fortsætte arbejdet for at opdatere lovgivningen for anvendelse af nye genteknologier på mikroorganismer.

ⁱ <https://www.etiskraad.dk/etiske-temaer/natur-klima-og-foedevarer/publikationer/gmo-og-etik-i-en-ny-tid-2019#>

ⁱⁱ <https://nationalcenterforetik.dk/Media/638223405155005965/Teknologier%20til%20fremstilling%20af%20nye%20alternativer%20til%20traditionelle%20animalske%20f%C3%B8devarer.pdf>

ⁱⁱⁱ https://food.ec.europa.eu/system/files/2021-04/gmo_mod-bio_stake-cons_ms-reply-dnk.pdf